

Monumentnummer*: 529792

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 21 december 2012
Kadaster deel/nr 82939/150

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Arnhem Arnhem Gelderland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Arnhem

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Arnhem A 1618

Omschrijving**

Inleiding

Ongeveer 500 m ten noorden van Hangar IIIA, aan het eind van een met een hekwerk afgesloten wegje, ten oosten van de vanaf de 'driehoek' noordnoordoostwaarts gerichte rolbaan, ligt een zogenoemde kompaskompenseerschijf. Dit relatief grootschalige instrument diende tot het ijken van de boordkompassen van vliegtuigen. Het werkte door middel van een draaibare binnenschijf waarop het desbetreffende vliegtuig stond, en een vaste buitenste schijf met daarop een windroos of 'gradenboog'. Directe omgeving en instrument mochten geen storende, d.w.z. onder meer geen magnetische metalen delen bevatten, vandaar een relatief afgelegen locatie. Kompascompenseerinrichtingen waren rond 1940 nieuwe fenomenen in de luchtvaart en ook dit exemplaar vertegenwoordigt innovatieve kwaliteiten. De schijf is als 'Sonderbau' tot stand gekomen en is op macroniveau onderdeel van een grote militaire vliegveldstructuur uit de periode 1940-1945, op mesoniveau van een aantal technische hulpmiddelen op het eigenlijke vliegerrein, maar op microniveau is hij hier een relatief solitair object.

Omschrijving

Ronde, uit twee concentrische ongewapend betonnen segmenten samengesteld, vast deel van KOMPASCOMPENSEERSCHIJF (12). Het oppervlak is iets hellend uitgevoerd en is deels overwoekerd door onkruid. Centraal is een ronde vrije ruimte, waarin zich thans zand en

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

onkruid bevinden; hier was het draaimechanisme. In de betonnen rand zijn merktekens, deel uitmakend van een gradenboog of windroos herkenbaar, alsmede een embleem. Op lang niet alle vliegvelden was een 'Kompasskompensierscheibe' aanwezig en dit exemplaar was een van de weinige in Nederland. Het instrument is al jaren buiten gebruik en door de ligging binnen het zogenoemde 'Veteranenbos' is deze ook moeilijk bereikbaar geworden.

Waardering

KOMPASCOMPENSEERSCHIJF, van algemeen belang als zeldzaam en herkenbaar onderdeel van een uit de Tweede Wereldoorlog stammend en door de Duitse bezetter als onderdeel van een groot militair vliegveld opgezet legerkamp, vanwege: krijgs- en cultuurhistorische, techniekhistorische, situationele en complex- en ensemblewaarden, die onder meer kunnen blijken uit de ligging in een afgezonderde, storingvrije omgeving, uit het vernieuwende karakter van het compensatiesysteem, en uit de samenhang van en met het totale militaire vliegveldconcept.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Bijgebouwen

Functie